

GELOOF

J. M. SNOEK

Reis door het Midden-Oosten:

KERK EN STAAT IN SYRIË

(het voordeel van de twijfel)

Naar Damaskus. Tijdens een voorbespreking van de reis waren de mogelijke gevaren aan de orde gekomen. We zouden immers reizen door een gebied dat grotendeels in staat van oorlog verkeert, met bovendien een telkens opnieuw uitbarstende burgeroorlog in Libanon. Mijn voorspelling in Nederland was, dat het allemaal wel zou meevallen; de situatie ziet er van een afstand nu eenmaal vaak grimmiger uit dan ter plekke. Maar ook had ik voorspeld dat we, rijdend in een taxi door Beiroet, grote angsten zouden doorstaan.

Negatief beeld bevestigd

Beiroet waren we intussen heelhuids doorgekomen en de taxi's rijden er rustiger dan vroeger, meen ik. Maar nu reisden we van Beiroet naar Damaskus. De hoofdweg loopt door een gebied bezet door de Druzen en daarom moesten we een omweg maken. Per taxi in duizelingwekkende vaart ging het langs smalle wegen met scherpe bochten, door een bergachtig landschap. Mijn voorspelling wat de angst betreft was toch nog uitgekomen. Een schrale troost.

Bij de Syrische grens bleken we per persoon 100 dollar te moeten inwisselen in Syrische valuta, maar we hadden travelerschèques dus we moesten eerst nog naar een bank. Bovendien werd onze Libanese begeleider onheus behandeld

door een Syrische soldaat. Dat alles versterkt de negatieve beelden die je al van Syrië had: een diktatoriaal geregeerd land dat onder invloed van de Russen staat.

Gast in de kerken

Als protestant bevind je je kerkelijk in een voor jou in menig opzicht vreemde wereld. Soms blijf je het maar vreemd vinden, soms herken je opeens het gemeenschappelijke.

Op zondagmorgen woonden we een dienst in de Grieks-Orthodoxe kerk bij. Zeer druk bezocht, door ouderen maar ook door jongeren. Lange rijen gelovigen gaan ter communie. We informeren nog even of wij als protestanten ook mogen deelnemen. Het antwoord is vriendelijk maar afwijzend. Later, onder de koffie,

zei de bisschop dat hij verlangt naar de dag waarop de kerken in volle gemeenschap met elkaar zullen zijn. Maar zover is het nog niet.

's Middags gingen we naar een nonnenklooster, ver in de bergen. In de ontvangstkamer van de stokoude abdis hangen portretten van patriarchen, van president Assad, en een zoetelijk-Westerse afbeelding van Jezus. De abdis vertelt ons dat er dit jaar 6 à 7 nieuwe roepingingen zijn, meisjes van ongeveer 18 jaar die hebben besloten het klooster in te gaan. We kregen afbeeldingen van de heilige Thecla mee; dat zei me niets. Bij het altaar zalfde de abdis ons; dat deed me veel.

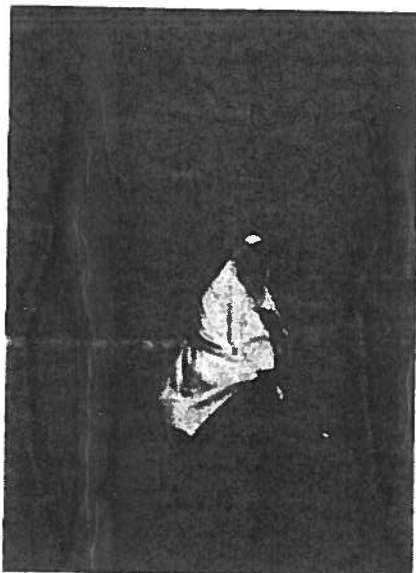
Op de terugweg wonen we het laatste deel van een doopdienst mee, in een Grieks-Katholieke kerk. Men aanvaardt, als wij, de kinderdoop maar dan wel door onderdompeling. De doop is zo juist beïnd. We feliciteren ouders en familie.

Staat en kerk

We bezochten hoofden van de Syrisch-Orthodoxe, de Grieks-Orthodoxe, de Grieks-Katholieke en de Evangelische (Protestantse) kerken, en spraken met diverse kerkleden. Verder ontmoetten we de minister voor religieuze zaken, en de woordvoerder voor de PLO (de dissidente vleugel, die in opstand kwam tegen Arafat). Om dit verhaal zo overzichtelijk mogelijk te maken, zal ik niet ieder gesprek afzonderlijk weergeven maar de belangrijkste opmerkingen samenvatten.

De christenen vormen in Syrië 10% van de bevolking (globaal: één miljoen uit 10 miljoen). Een vrij kleine minderheid dus. We hoorden fleurige verhalen, bijv. van de minister voor religieuze zaken. Hij zei: 'Het beeld dat de wereld van Syrië heeft is onjuist; president Assad kan geen kind horen huilen en hij kan geen druppel bloed zien'. Die opmerking doet me denken aan een verhaal dat we onderweg hoorden: 'Twee vogels zitten op een tak, er komt een jager aan. De ene vogel zegt: wees maar niet bang want die jager heeft de tranen in zijn ogen. Maar de andere vogel zegt: je moet niet kijken naar wat hij in z'n ogen heeft maar naar wat hij in z'n hand heeft...' Het verhaal slaat zeer fraai op jager Assad.

Op onze vraag of de Kerken in Syrië zich kunnen uitspreken over politieke vragen antwoordt de minister ontwijkend: 'Vraagt u dat maar aan president Reagan; die heeft daar ook zijn problemen mee. De Amerikaanse bisschoppen spraken zich immers uit tegen kernbewapening.' Maar verder: 'De president is niet een moslimleider maar staatshoofd

voor allen. De regering betaalt een deel van de kerkelijke uitgaven. Er is een dialoog tussen de overheid en de kerken.'

Later zien we kinderen op straat lopen, allemaal gekleed in een soort uniform. We vragen ons af of dit een teken is van de grauwe gelijkshakeling zoals men die vindt in een socialistische volksrepubliek, Oost-Duitsland bijvoorbeeld.

Wat vindt de Kerk ervan?

Maar ook de stemmen uit de Kerken zijn zeer positief t.o.v. president Assad en de positie van de Kerken onder zijn bewind. Een Grieks-Orthodox gemeentelid vertelde, in de ontmoeting na de kerkdienst: 'Ik ben het hoofd van de politie in Damaskus. Allen in dit land hebben gelijke mogelijkheden.'

De kerkelijke leiders zijn unaniem in hun waardering. De Islam is en blijft de meerderheidsgodsdienst en dominant. Maar Syrië is het enige Arabische land waar de godsdienst niet in de grondwet wordt genoemd. Al dient de president een moslim te zijn. Als een christen-meisje een moslim huwt behoeft ze geen moslimse te worden (maar als er wat te erven valt doet ze niet mee...).

Een bisschop onderstreept deze waardering nog eens: 'We hebben geen problemen met de Staat. We krijgen alle ruimte die we voor onze eredienst nodig hebben. Met Palm Pasen houden we een processie op straat; dat zou in uw land niet toegestaan worden. De regering is fair jegens ons'.

Wat is waarheid?

Het lijkt allemaal haast te mooi om waar te zijn. Op het eerste gehoor vinden we

EC 11-1-1985

deze verhalen ongeloofwaardig. Maar een Syrisch christen die een zeer betrouwbare indruk maakt legt het ons geduldig uit: 'Dit regime van president Assad is voor ons een verademing, na de chaos die eraan vooraf ging. Het feit dat de president zelf tot een minderheid (de Alawieten) behoort, is gunstig voor de andere minderheden (m.a.w. hij heeft de steun van die minderheden nodig). Inderdaad is Syrië grondwettelijk geen moslim-staat. Ook zijn we niet de vazal van de Russen in het Midden Oosten; we varen een eigen koers.'

Bij deze opvattingen sloten de woorden van de PLO-woordvoerder in Damaskus aan: 'Syrië is in wezen pro-Westers; de schoolkinderen mochten kiezen uit vier talen: engels, frans, Duits en russisch. Niemand koos russisch en dat hebben ze dan ook maar als leervak afgeschaft.'

Ik denk erover na. De president moet dan toch maar moslim zijn. Moet eigenlijk in Nederland de koning(in) nog steeds lid van de Hervormde Kerk zijn of hebben we dat afgeschaft? Ik weet het niet. En die geüniformeerde schoolkinderen? Opeens schiet me te binnen dat onze kinderen toen we in Israël woonden ook een uniform droegen want dat was voorgeschreven door de (joodse) school die we bezochten.

Wat betreft de verhouding Staat-Kerk ben ik bereid Syrië het voordeel van de twijfel te geven. Naar onze maatstaven

zou de ruimte voor de Kerk groter moeten zijn, maar men gebruikt daar onze maatstaven niet. De christenen zijn oprecht tevreden met de houding van de regering t.o.v. de Kerk. Daarover kan m.i. nauwelijks twijfel bestaan.

Niet gelukt

We hebben in Damaskus ook gevraagd of we de drie Israëlische krijgsgevangenen konden bezoeken, die ergens in Syrië nog in handen van een Palestijnse splintergroep zijn. Dat lukte ons niet. Men zei ons: 'Dat hadden jullie lang van te voren moeten vragen want de voorbereiding van zo iets kost tijd.' We waren maar twee dagen in Damaskus. Evenmin zouden we er later aan toekomen, Palestijnen in Israëlische gevangenschap te bezoeken.

Ook hadden we bij de minister voor religieuze zaken geïnformeerd naar de joodse gemeenschap in Damaskus. Antwoord: 'Geen problemen; gaat u maar kijken'. Dat was ik dan ook van plan. Maar een lichamelijk ongerief dat velen op bezoek in het Midden Oosten pleegt te treffen sloeg toe, waarschijnlijk ten gevolge van het eten van een salade. Het lukte me niet meer. De volgende morgen vroeg gingen we naar het vliegveld, en vandaar naar de hoofdstad van Jordanië, Amman. ● ● ●